

50 χρόνια «Σύγχρονη Εποχή»

Γιάννης Μηλιός

Είναι μεγάλη τιμή και χαρά για μένα να βρίσκομαι σήμερα εδώ, στην εκδήλωση για τη συμπλήρωση 50 ετών εκδοτικής δραστηριότητας της Σύγχρονης Εποχής.

Η συμβολή του ΚΚΕ και της Σύγχρονης Εποχής για τη διάδοση και ανάπτυξη του μαρξισμού στη χώρα μας είναι καθοριστική, και έχει επίσης τεράστια σημασία για τον επαναστατικό προσανατολισμό του εργατικού κινήματος.

Ο μαρξισμός δεν αποτελεί δόγμα, αλλά μια ζωντανή θεωρία που αναπτύσσεται, και παράλληλα μια επαναστατική ιδεολογία που μπολιάζει τους αγώνες της εργατικής τάξης ενάντια στην καπιταλιστική εξουσία και εκμετάλλευση, για την κοινωνική απελευθέρωση: την ανατροπή του καπιταλισμού και την οικοδόμηση της νέας κοινωνίας του σοσιαλισμού-κομμουνισμού.

Ο μαρξισμός συγκρούεται με όλες τις μορφές της κυρίαρχης αστικής ιδεολογίας, καθώς φωτίζει τις ταξικές σχέσεις κυριαρχίας και εκμετάλλευσης, τις οποίες η κυρίαρχη ιδεολογία και οι παραγόμενες από αυτήν «κοινωνικές επιστήμες» προσπαθούν να συγκαλύψουν και να νομιμοποιήσουν.

Ταυτόχρονα όμως, σε ολόκληρη την ιστορία του μαρξισμού, αναπτύσσονται στο εσωτερικό του διαμάχες, με επίδικο αντικείμενο τον ίδιο τον μαρξισμό. Το προχώρημα της μαρξιστικής θεωρίας γίνεται μέσα από αυτή την «εσωτερική σύγκρουση».

Όμως αυτή η εξέλιξη του μαρξισμού επικαθορίζεται πάντα από την εξέλιξη και τις καμπές της πάλης των τάξεων. Διότι ο μαρξισμός δεν αποτελεί μια θεωρία ακαδημαϊκού χαρακτήρα. Ως θεωρητικό σύστημα, αλλά και ως ιδεολογία μαζών, ως μια ιδεολογία που επικαθορίζει την πολιτική πράξη του εργατικού και λαϊκού κινήματος συναντάει τους κοινωνικούς αγώνες, μέσα από τα κόμματα της εργατικής τάξης, μέσα από τον επαναστατικό τύπο και τον επαναστατικό λόγο, μέσα από μακρόχρονα εκδοτικά εγχειρήματα όπως αυτό της Σύγχρονης Εποχής.

Δίπλα δηλαδή στον μαρξισμό ως επιστημονικό θεωρητικό σύστημα αναπτύσσεται και ο μαρξισμός ως «θέσεις μάχης» και αρχές πολιτικής στρατηγικής για το εργατικό και το ευρύτερο λαϊκό κίνημα: Ο ταξικός εκμεταλλευτικός χαρακτήρας του καπιταλισμού, η ενότητα παραγωγής και διανομής και η προς όφελος του κεφαλαίου απόσπαση της υπεραξίας από τους εργαζόμενους, η εγγενής συγκρουσιακότητα κεφαλαίου-εργασίας, ο συγκαλυμμένος ταξικός χαρακτήρας του κράτους και των τυπικά ουδέτερων μηχανισμών του, ο εξουσιαστικός-ρυθμιστικός ρόλος της χρηματοπιστωτικής σφαίρας για το τιμμεντάρισμα της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, η ανατροπή της καπιταλιστικής αυτής πολιτικής εξουσίας, η δικτατορία του προλεταριάτου, ως προϋπόθεση του σοσιαλισμού, κλπ., είναι πορίσματα της μαρξιστικής θεωρίας που οργανώνουν και προσανατολίζουν τους αγώνες της εργατικής τάξης.

Αλλά και ο μαρξισμός ως θεωρητικό σύστημα δεν αποτελεί ένα θεωρητικό σύστημα ξεκομμένο από την πολιτική και κοινωνική πάλη των τάξεων. Αντίθετα, ο μαρξισμός ως ιδεολογία μαζών μπορεί τότε μόνον να ξεφεύγει από το δογματισμό, τον οπορτουνισμό και τον ρεφορμισμό, όταν τροφοδοτείται και εμπλουτίζεται από τον μαρξισμό ως θεωρητικό σύστημα. Μάλιστα, στην

περίπτωση αυτή μπορεί και ο μαρξισμός ως θεωρητικό σύστημα να αντλεί αντικείμενα ανάλυσης (αλλά και συμπεράσματα) που συνδέονται άμεσα με τη συγκυρία της πάλης των τάξεων.

Όποτε στην ιστορία των καπιταλιστικών κοινωνιών παρατηρήθηκε μια υποχώρηση του μαρξισμού, αυτό δεν σηματοδοτούσε ότι ο μαρξισμός διαψεύστηκε ως θεωρητική ανάλυση. Σήμαινε όμως ότι στη δεδομένη ιστορική φάση υποχωρούσε η δυνατότητα του μαρξισμού να αναπαράγεται ως ιδεολογία μαζών. Βέβαια αυτό που καθιστούσε τον μαρξισμό μια έγκυρη θεωρητική εκδοχή στον ευρύτερο χώρο της διανοήσης, ήταν ακριβώς η ισχύς του μαζικού μαρξισμού, του μαρξισμού ως μαζική ιδεολογία. Με την έννοια αυτή επηρέαζε αρνητικά και τη θεωρητική μαρξιστική παραγωγή.

Με την έκδοση των κλασικών του μαρξισμού αλλά και ενός τόσο μεγάλου πλήθους νεώτερων και σύγχρονων αναλύσεων, η Σύγχρονη Εποχή συμβάλλει αποφασιστικά στη διάδοση της μαρξιστικής θεωρίας και της μαρξιστικής ιδεολογίας. Το ΚΚΕ αποδεικνύει ότι αποτελεί ένα επαναστατικό κόμμα, που μάχεται τον καπιταλισμό και το κράτος του, και που έχει την ικανότητα και την τόλμη να επανεξετάζει κριτικά την ιστορία του και την πολιτική γραμμή του σε βάθος.

Πρωθυε λοιπόν αποφασιστικά τη διάδοση και ανάπτυξη του μαρξισμού.

Τελειώνοντας θέλω να κάνω μια επισήμανση για την ποιότητα των μεταφράσεων του *Κεφαλαίου* και των *Θεωριών για την Υπεραξία* από τον Παναγιώτη Μαυρομμάτη που εξέδωσε η Σύγχρονη Εποχή. Συγκαταλέγονται στις καλύτερες διεθνώς μεταφράσεις των κορυφαίων αυτών έργων του Μαρξ. Πολύ συχνά, σε κείμενα που δημοσιεύω στα αγγλικά και στα οποία χρησιμοποιώ χωρία από τα εν λόγω έργα του Μαρξ, σημειώνω για τη διαθέσιμη αγγλική μετάφραση: «Απόσπασμα διορθωμένο σύμφωνα με το γερμανικό πρωτότυπο». Δεν χρειάστηκε ποτέ να κάνω το ίδιο για την ελληνική μετάφραση του Μαυρομμάτη στην Σύγχρονη Εποχή.